

Ключевые слова: глобализация, прямые иностранные инвестиции (ПИИ) экспорт капитала, ТНК, капиталовложения.

Ovcharova L.P.

research associate of Institute for Economics and Forecasting NAS of Ukraine

Okhrimenko N.O.

the economist of National Bank of Ukraine

THE PECULIARITIES OF GLOBAL INVESTMENT PROCESSES

The paper examines the trends in foreign direct investments (FDI) flows worldwide and the influence of FDI on the recipient economies. The disproportions in attracting investments in different economies have been revealed. The recommendations for optimization of FDI impacts are outlined.

Keywords: globalization, foreign direct investments, capital export, transnational corporation, capital investments.

Хваль Ю.О.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

Ткаченко Т.П.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

РОЗВИТОК ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНИ

У даній статті досліджено особливості венчурного інвестування як важливого елемента для інноваційного зростання економіки, визначені та проаналізовані основні проблеми і перешкоди для його подальшого становлення в Україні. На основі цього сформульовано основні умови та вимоги, що забезпечать успішний розвиток венчурного фінансування та сприятимуть підвищенню соціально-економічного рівня держави в майбутньому.

Ключові слова: венчурне фінансування, інвестиції, венчурний капітал, венчурні фонди, інноваційний розвиток.

Вступ. Сьогодні для забезпечення інноваційного розвитку української економіки та підвищення її конкурентоспроможності на міжнародному ринку необхідно залучати значну кількість фінансових ресурсів, які є основою для дієвої реалізації вітчизняних наукових розробок та проектів. Проте дану проблему вирішити достатньо непросто. Світовий досвід ведення бізнесу вказує на пріоритетність у застосуванні венчурного фінансування інноваційних проектів, яке не тільки може підняти економіку на якісно новий

рівень, проте і вивести українські дослідження та розробки на міжнародний ринок.

Вивченням даного питання займалися такі вітчизняні та іноземні вчені як М. Бунчук, А. Каржаєв, А. Фоломьєв, О. Гриненко, Р. Боднарчук та ін. [2, 5, 10]. Вони досліджували природу зародження венчурного фінансування, особливостей його розвитку та поширення в різних країнах світу.

Проте, незважаючи на значну кількість публікацій проблема розвитку капіталу в Україні залишається недостатньо розробленою, що і обумовлює актуальність дослідження та вивчення основних аспектів процедури венчурного фінансування інноваційних проектів.

Постановка задачі. Метою даної статті є визначення характерних рис системи венчурного фінансування та особливостей його становлення та розвитку. Мета статті обумовлює постановку завдань:

- визначити основні поняття венчурного фінансування;
- вказати характерні особливості венчурного фінансування;
- проаналізувати його розвиток на українському ринку;
- дослідити основні фактори, що стримують зростання даної системи;
- сформулювати основні вимоги для успішного розвитку венчурного фінансування в Україні.

Теоретичною та методологічною основою даної статті стали фундаментальні положення теорії економіки та дослідження вітчизняних та іноземних науковців в області вивчення особливостей становлення та розвитку венчурного фінансування, статистичні дані та звітність дослідницьких організацій. Для досягнення поставленої мети були використані загальнонаукові та спеціальні економічні методи, такі як метод аналізу та синтезу, системного підходу, кількісного і якісного аналізу, структурно-логічного, порівняльно-економічного аналізу тощо.

Результати дослідження. Поняття «венчур» («venture») у перекладі з англійської мови означає ризикову діяльність, ризикові починання, ризикове підприємство. У словнику В. Мюллера надається ще такий переклад як «ризикове підприємство», «сума, що має ризик» тощо [4].

Венчурний капітал (за визначенням Європейської асоціації венчурного капіталу) – це пайовий капітал, який надається окремими суб'єктами для інвестування та спільної участі в управлінні компаніями, що мають високий потенціал розвитку [4]. М. Бунчук розглядає венчурний капітал як капітал, який розрахований на довгострокову перспективу, має достатній рівень ризику та використовується для інвестування в акції новостворених компаній, що мають високий потенціал розвитку, з метою отримання максимальних прибутків [2]. Проте можна знайти ще цілий ряд визначень для одного даного поняття. Це пов'язано з тим, що в науці не існує єдиного визначення такого терміну.

Під «венчурним фінансуванням» розуміють сукупність ризикових внесків у інноваційні проекти високотехнологічних галузей. Вперше практичне застосування воно отримало в 1950-х роках в Каліфорнії

(Кремнієва Долина) та згодом у 1970-х роках вже в Європі. Перший венчурний фонд було утворено в 1961 році в США, що надавав прибуток розміром близько 90 млн. дол. [4]. До основних причин, що стали основою подальшого поширення практики венчурного фінансування, відносять такі, як отримання доходу, що може значно перевищує дохід від традиційних інвестиційних операцій, необхідність розробки нових методів організації управлінської діяльності для зниження витрат та ризиків, а також забезпечення фінансування об'єктів ще на початкових стадіях їх розвитку. В процесі подальшого становлення та розвитку визначилися наступні особливості венчурного фінансування:

- наявність тісного зв'язку з інноваційною та науково-технічною діяльністю;
- формування синергетичного ефекту між фінансовим та людським капіталом;
- можливість втрати певної частки коштів, які були вкладені у проект, з самого початку;
- оптимальний розподіл ризику та відповідальності між усіма учасниками, включаючи самого одержувача венчурного капіталу;
- активна участь інвесторів у здійсненні координації роботи над проектом на усіх стадіях його розвитку;
- пряме вкладення коштів у саму компанію, а не через операції на вторинному ринку;
- орієнтація, в першу чергу, на приріст самого капіталу об'єкту, а не на доходи та проценти суб'єкта (інвестора) [8].

Розрізняють наступні чотири види венчурного фінансування [10]. Подамо наступну класифікацію у вигляді схеми для наступного більш детального розгляду та характеристики (рис. 1).

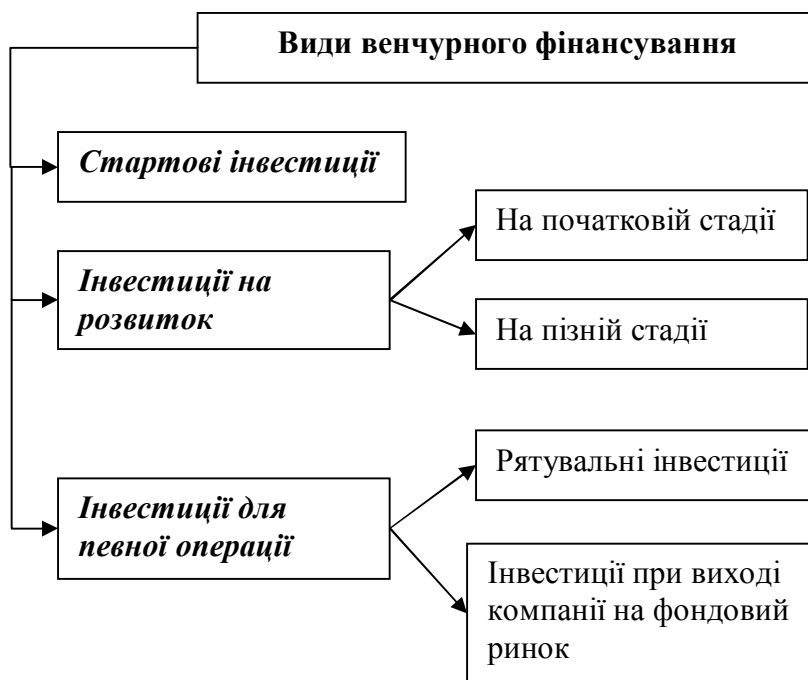

Рис.1. Види венчурного фінансування

Так, стартові інвестиції відносять до найбільш ризикових, вони можуть здійснюватися ще до створення самого суб'єкта або безпосередньо на першій стадії його функціонування. Проте є найбільш важливими, так як забезпечують початок роботи підприємства. Окупність цих інвестицій настане не раніше, ніж через 5-10 років. Інвестиції на розвиток можуть здійснюватися на початковій або пізній стадії діяльності фірми. Перший варіант, в основному, характерний для малих підприємств, що існують вже протягом трьох років та мають значний запас потенціалу для подальшого розвитку. Другий – передбачає фінансування здебільшого для розширення діяльності вже існуючого доволі довгий період підприємства. Останній варіант має низький рівень ризику та термін окупності вкладених інвестицій, в даному випадку такі вкладення є рівними за своїм функціональним навантаженням до фінансування банківськими установами. Інвестиції для певної операції є здебільшого одноразовими і на короткий строк. Здійснюються з метою надання додаткових коштів для відновлення функціонування підприємства-банкрута або при виході компанії на фондовий ринок [10].

Таким чином, венчурне фінансування забезпечує модернізацію промисловості за рахунок введення нових технологій у сам процес виробництва, залучення приватного капіталу, особливо іноземного, до науково-технічної сфери, розвиток інтелектуальної діяльності, на відміну від фінансування зі сторони банків, не потребують внесення застави та інших гарантій для повернення вкладених коштів. Є особливо привабливим для фірм - початківців на ранньому етапі розвитку, коли ще не має можливості отримувати банківські кредити, проте вже наявний значний потенціал розвитку.

В Україні за оцінками Міністерства економіки та Міністерства з питань євроінтеграції на кінець 2010 року вартість ринку венчурного капіталу склала 400 млн. дол. з не більше, ніж з десятьма працюючими фірмами, серед яких Western NIS Enterprise Fund, SigmaBlazer, фонд прямих інвестицій «Україна» та ін. [1]. З 1999 р. функціонує венчурний фонд «Євровенчерз Україна», капітал якого складає близько 26 млн. євро, сформований за рахунок Європейського Банку Розвитку та Реконструкції і Голландського Банку Розвитку. Серед його портфельних компаній можна виділити такі: Anthousa Limited (частка в управлінні компанії «Фуршет»), Hardico Investments, Ltd (один із провідних виробників в Україні, володіє Русанівським м'ясопереробним заводом і збутовою компанією в Києві), Laona Investments Limited (є другою за розміром компанією у фармацевтичній галузі України) [7].

Процедура здійснення венчурного фінансування здійснюється через спеціально утворені венчурні фонди, які знаходяться під управлінням інвестиційної компанії. В Україні прийнята практика їх утворення, в основному, через великі фінансово-промислові групи. Це забезпечує такі переваги, як зменшення рівня ризику банкрутства, бо значну частину

відповідальності беруть на себе самі ж інвестиційні компанії, а також розширення ресурсного потенціалу за рахунок коштів фінансово-промислових груп. Проте суттєвим її недоліком є обмеженість, так як доступ може бути відкритий лише для незначної кількості технологічних компаній [6].

Наведені дані ще раз підтверджують те, що така сфера діяльності як венчурне фінансування знаходиться тільки на початковому етапі розвитку в Україні. До основних факторів, що стримують її розвиток належать наступні:

- відсутність чіткої законодавчої бази (Закони України «Про інститути спільного інвестування» та «Про інноваційну діяльність» не створюють достатню правову базу в даній сфері);

- нестача необхідного капіталу для розвитку венчурної індустрії в Україні (є однією з головних проблем);

- висока ризикованість вкладів через нестабільну економічну та політичну ситуацію;

- складність ведення малого та середнього бізнесу;

- незацікавленість підприємств у впровадженні нових наукових розробок та технологій;

- нестача кваліфікованих та досвідчених кадрів для управління венчурним фінансуванням в Україні;

- обмежений доступ до достовірної інформації та ін. [6,9].

Тож сьогодні для успішного встановлення та розвитку венчурного фінансування в Україні повинні бути забезпечені наступні умови та вимоги:

- наявність окремих ринків та секторів економіки, які мають високий потенціал швидкого розвитку;

- наявність кваліфікованого персоналу, особливо обізнаного з питаннях ведення інноваційного бізнесу;

- налагодження зв'язків з технологічними, науково-дослідницькими, конструкторсько-розробними та іншими інститутами, установами, підприємствами та вузами;

- розвиток фондового ринку України;

- підвищення мотивації підприємців до впровадження наукових розробок.

Проте все ж таки вирішальна роль у врегулюванні даних питань належить державі, яка має взяти на себе наступні обов'язки:

- стимулювати залучення українських інвесторів до здійснення венчурного фінансування в межах венчурних фондів країни;

- спростити процедуру реєстрації та ведення бізнесу, зокрема систему оподаткування, для малих та середніх підприємств;

- врегулювати правові питання ведення такого бізнесу в Україні.

Саме ці заходи допоможуть поєднати усі складові процесу «наука – технологія – виробництво» в єдине ціле для ефективного зростання економіки та, відповідно, конкурентоспроможності України на міжнародному ринку.

Висновки. До положень наукової новизни статті можна віднести розкриття головних особливостей проведення венчурного фінансування в Україні, дослідження основних перешкод розвитку та формування умов для його успішної реалізації.

Отже, для забезпечення процесу зростання інноваційного потенціалу країни важливим є використання практики венчурного фінансування. До його характерних особливостей відносять можливість отримання значних прибутків, що часто перевищують надходження від традиційних форм інвестування, та високий ступінь ризику втрати вкладених коштів, особливо на початкових етапах проекту. Але попри все має особливу важливість для фірм – початківців, які ще не накопичили достатнього капіталу, однак вже мають значний потенціал зростання. В Україні процес венчурного фінансування знаходиться тільки на початкових стадіях становлення. Для забезпечення його подальшого розвитку значну роль має взяти на себе держава через проведення політики із стимулювання малого та середнього бізнесу та формування правової бази для врегулювання питань в даній сфері. Це, в свою чергу, забезпечить підвищення соціально-економічних показників та рівня конкурентоспроможності країни на світовому рівні.

Перелік посилань

1. Баранецький І.О. Особливості та перспективи розвитку венчурного підприємництва в Україні / І.О. Баранецький // Формування ринкових відносин в Україні. - 2004. - №4.
2. Бунчук М. Роль венчурного капіталу в фінансуванні малого інноваційного бізнесу / М. Бунчук // Технологічний бізнес. - 2003. - №1.
3. Дворжак І. Венчурний капітал в країнах Центральної та Східної Європи / І. Дворжак, Я. Кочишова, П. Прохазка // Проблеми теорії та практики управління - 2003. - №6. – С.59-66.
4. Долгополова Л.М. Венчурне інвестування – панацея інноваційної діяльності: приклад США та країн Європи / Л.М. Долгополова – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/21_NIEK_2007/Pravo/24534.doc.htm.
5. Каржаєв А.Т. Національна система венчурного інвестування / А.Т. Каржаєв, А.Н. Фолом'єв. - М.: ЗАО «Издательство Экономика», 2006.- С.239.
6. Княжанський В. Продається «українська ідея». Без венчурного капіталу інновацій не буде / В. Княжанський. - День, 2003. - №9.
7. Про компанію «Евровенчурз Україна» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт фонду Євровенчурз Україна // Режим доступу: <http://www.evu.kiev.ua>.
8. Сологуб О.П. Участь венчурного капіталу у розвитку акціонерних товариств / О.П. Сологуб // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. - №9(40).
9. Цихан Т.В. Роль венчурної індустрії в формуванні національної інноваційної системи / Т.В. Цихан // Теорія та практика управління – 2004. - №11.
10. Шевцов А. Розвиток венчурного підприємництва в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання [Електронний ресурс] / А. Шевцов, Р. Боднарчук, О. Гриненко. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/june2009/6.htm>.

Хваль Ю.А., Ткаченко Т.П.

РАЗВИТИЕ ВЕНЧУРНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

В данной статье исследованы характерные особенности венчурного инвестирования как важного элемента для инновационного роста страны, определены и проанализированы основные проблемы и препятствия для его дальнейшего развития в Украине. На основе этого сформулированы основные условия и требования, которые обеспечат успешное развитие венчурного финансирования и будут способствовать повышению социально-экономического уровня страны в будущем.

Ключевые слова: венчурное финансирование, инвестиции, венчурный капитал, венчурные фонды, инновационное развитие.

Hval Y., Tkachenko T.P.

THE GROWTH OF THE VENTURE FINANCING OF THE INNOVATION ACTIVITY IN UKRAINE

There have been given the characteristics of venture investment as an important element for innovative growth, identified and analyzed the major problems and obstacles for its further growth in Ukraine in this article. On this ground the basic conditions and requirements that will ensure a successful development of the venture capital funding and will promote the high socio-economic level of the country in the future have been formulated.

Keywords: venture capital, investment, venture capital, venture capital funds, innovation development.

Чуняк О.В.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

Заборовець О.П.

ст. викладач НТУУ «КПІ»

СПІЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФОРМА ЗДІЙСНЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

У даній статті висвітленні особливості спільної підприємницької діяльності як однієї з форм залучення іноземних інвестицій в Україну, а саме функціонування спільних підприємств. Спільні підприємства є позитивним явищем в економіці будь-якої країни. Вони мають багато переваг у порівнянні з іншими формами іноземного інвестування, так як їхня діяльність заснована на співпраці іноземних та національних капіталів, а також на розподілі прибутків та ризиків між учасниками.